

Miljökrav vid upphandling av entreprenad

Fastställt av tekniska nämnden
Framtagen av teknikförvaltningen
Datum [Beslut/Publiceringsdatum]
Gäller 2024-2027
Ärendenr TN 2023/3974
Version [1.0]

Miljökrav vid upphandling av entreprenad

Innehåll

Miljökrav vid upphandling av entreprenad	1
1. Inledning.....	2
2. Övergripande förväntningar på Entreprenörens arbete med miljö och klimat.....	2
2.1 Systematiskt miljöarbete	2
2.2 Miljöplan	3
2.3 Entreprenörens kvalitets- och miljörevision	4
3. Grundläggande miljökrav för entreprenad som arbetar på uppdrag av Region Gotland	4
3.1 Drivmedel och transporter	4
3.1.1 Grundkrav för drivmedel	4
3.1.2 Krav avseende klimatpåverkan från drivmedel till personbilar, lätta och tunga fordon, arbetsmaskiner	5
3.1.3 Smörjfetter	6
3.2 Fordon, arbetsredskap och maskiner	6
3.2.1 Grundkrav för fordon och maskiner	6
3.2.2 Krav på arbetsmaskiner som genomgått motorbyte eller uppgraderats.....	6
3.2.3 Handhållna maskiner	7
3.3 Renhållning, avfall och återbruk.....	7
3.3.1 Renhållning	7
3.3.2 Avfall- och återbruksplan	7
3.4 Varor från entreprenören – kemiska produkter och farliga ämnen	8
3.4.1 Krav gällande kemiska produkter och innehåll av farliga ämnen i material och varor	8
3.4.2 Växtskyddsmedel och biocider.....	9
3.4.3 Krav avseende klimatpåverkan	9
3.5 Gröna värden	10
3.5.1 Skydd av vegetation	10

3.5.2 Invasiva arter.....	10
3.6 Övriga miljökrav	10

1. Inledning

Region Gotland har som både kommun och region ett stort ansvar för hållbar utveckling på ön. Genom den regionala utvecklingsstrategin - Vårt Gotland 2040, och det tillkommande genomförandeprogrammet för miljö och klimat, har Region Gotland tillsammans med flera andra aktörer på ön satt högt ställda mål för arbetet mot ekologisk hållbarhet. Genom att ställa höga krav på miljö och klimat i upphandlingar av entreprenadtjänster då Region Gotland är upphandlare, arbetar vi tillsammans i våra projekt mot en hållbar framtid på Gotland.

Region Gotland har därför tagit fram grundläggande krav inom hållbarhet i upphandlingar av entreprenadtjänster, såsom drift och underhåll av infrastruktur samt mark- och anläggningsarbeten. Därutöver kan det tillkomma krav, plats- eller objektspecifika, som beror på förutsättningarna i den enskilda entreprenaden. Utöver dessa krav gäller alltid lagkrav.

Miljökraven i det här dokumentet är framtagna med inspiration från andra kommuner och regioners arbete, Trafikverket (TRV 2018/52081) och Göteborgs, Malmö och Stockholms stads ”Gemensamma miljökrav för entreprenader”.

2. Övergripande förväntningar på Entreprenörens arbete med miljö och klimat

2.1 Systematiskt miljöarbete

Minimikrav på omfattning av miljöledningssystem (som ej är certifierat enligt SS-EN ISO 14001:2015, BF9K eller BKMA):

- dokumenterad miljöpolicy
- identifierade betydande miljöaspekter samt rutin för återkommande uppdatering
- rutin för att återkommande identifiera och tillgängliggöra lagkrav och andra krav som berör verksamheten och som är kopplade till företagets miljöaspekter.
- rutin som säkerställer att personer som arbetar med företaget eller på dess uppdrag görs medvetna om:
 - a. de betydande miljöaspekterna
 - b. betydelsen av att miljöpolicy, rutiner och krav i miljöledningssystemet följs
 - c. sina roller och ansvar för att uppfylla kraven miljöledningssystemet
- rutin som säkerställer att utbildningsbehov identifieras och utbildning tillhandahålls kopplat till miljöaspekter
- rutin för att regelbundet övervaka och mäta sådant i verksamheten som kan ha betydande miljöpåverkan

Entreprenören ska bedriva arbetet inom företaget inom ramen för ovan redovisade minimikrav på ledningssystem.

2.2 Miljöplan

Entreprenören ska senast två veckor före entreprenadens startmöte inkomma med en fullständig och entreprenadspecifik miljöplan till beställaren för granskning. Entreprenören ska genomföra erforderliga kompletteringar och revideringar utifrån beställarens granskning. Kompletteringar och revideringar ska vara genomförda och klara senast vid entreprenadens start. Entreprenören ska säkerställa att underentreprenörer och alla övriga inom uppdragets genomförande har erhållit, läst samt accepterat miljöplanen.

Entreprenören ansvarar för att underentreprenörer, i alla led, uppfyller ställda miljökrav i entreprenaden.

Entreprenörens miljöplan ska minst innehålla följande punkter:

1. En redovisning av i entreprenaden identifierade betydande miljöpåverkan och miljörisiker¹.
2. En beskrivning av entreprenörens miljökrav dvs säga beställarens generella och eventuella plats- och objektspecifika miljökrav (se punkterna under rubrik 3. *Grundläggande miljökrav för entreprenader som arbetar på uppdrag av Region Gotland* i detta dokument) samt krav i miljölagstiftningen.
3. Entreprenörens konkreta åtgärder som anger hur entreprenören avser att arbeta för att säkerställa entreprenadens miljökrav samt förebygga miljöpåverkan och miljörisiker inom ramen för entreprenaden samt vilka konkreta åtgärder som vidtas för att minimera användningen av fossila drivmedel och minska övriga negativa miljö- och klimataspekter inom uppdraget.
4. En tidplan som anger när respektive miljökrav ska vara uppnått
5. Ansvarig person hos entreprenören som säkerställer att respektive miljökrav uppnås
6. En beskrivning av hur man arbetar med kontrollprogram/rutin för uppföljning/bevakning av respektive miljökravs uppfyllande och för att förebygga miljöpåverkan och miljörisiker inom ramen för entreprenaden
7. En beskrivning av hur rapportering och hanteringen av avvikelserna, korrigerande och förebyggande åtgärder genomförs
8. En beskrivning av hur miljökompetensen säkerställs dvs vilken kompetens som finns med hänsyn till miljökraven och vilken kompetens som finns tillgänglig på plats.
9. En beskrivning hur miljöplanen och miljökraven ska kommuniceras med personal, egen såväl som inhyrd.
10. Plan för minskning av bullerstörningar: Entreprenören ska följa Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggarbetsplatser, NFS 2004:15 eller senaste versionen.

Entreprenören ska hålla miljöplanen aktuell och anmäla eventuella avvikelser från denna till beställaren. Miljöplanen ska uppdateras vid förändringar eller minst 1 ggr/år för längre

¹ Betydande miljöaspekter: Med betydande miljöaspekt menas en miljöaspekt som påverkar miljön i högre grad än vad andra miljöaspekter inom företaget eller organisationen gör.

projekt i samband med miljörevision. Miljöplanen ska även innehålla checklistor med kontrollpunkter som ska utföras av Entreprenören. Entreprenören ska under entreprenadtiden följa miljöplanen och skyndsamt anmäla eventuella avsteg från denna till beställaren.

Beställarens uppföljning av uppfyllande av miljökrav i entreprenaden:

- Beställaren kommer löpande under avtalstiden följa upp att entreprenören arbetar enligt godkänd miljöplan samt ställda miljökrav. Uppföljning och stickprov kan komma att avse alla delar av entreprenaden. Entreprenören ska vid uppföljningar redovisa hur underentreprenörer och alla andra inom entreprenadens genomförande har erhållit, läst, accepterat samt arbetar enligt miljöplanen.

2.3 Entreprenörens kvalitets- och miljörevision

Entreprenören ska genomföra miljörevision minst en gång per år eller per projekt understigande ett år. Beställaren ska erbjudas möjligheten att delta i miljörevisionen. Miljörevisionen ska bland annat ta upp aktiviteter och hur mål i den objektsanpassade miljöplanen hanteras.

Entreprenören ska utifrån den objektsanpassade miljöplanen i bygghandlingen upprätta en plan för miljörevisionerna:

- Planen ska beskriva vilka områden (risker, materialhantering, vatten, buller) som behandlas i miljörevisionen, hur ofta det genomförs och vilka som ska delta.
- Planen tas fram i samråd med beställaren.
- Planen ska vara fastställd innan uppstart av projektet.

Miljörevision ska dokumenteras i protokoll. Justerat protokoll ska vara beställaren åter till handa senast tre dagar efter att protokollet ankommit entreprenören. Kvalitets- och miljörevisioner kan komma att utföras av beställaren anlitad tredje part.

3. Grundläggande miljökrav för entreprenad som arbetar på uppdrag av Region Gotland

Alla miljökrav som fastslås i detta dokument gäller för både entreprenören och dess eventuella underentreprenörer.

3.1 Drivmedel och transporter

Region Gotland har målsättning om fossilfria transporter. Alla miljöstörande utsläpp så som avgaser samt spill av oljor, bränslen eller andra miljöfarliga ämnen till luft, vatten eller mark ska begränsas i projekten genom att erforderliga skyddsåtgärder vidtages samt att maskiner och material väljs som begränsar utsläppen. Tomgångskörning av fordon ska undvikas och får inte ske under längre tid än en minut på arbetsplatserna. Avgasutsläpp från motorer får ej ske kontinuerligt intill husfasader.

3.1.1 Grundkrav för drivmedel

Region Gotlands drivmedelspolicy kräver att organisationen ska arbeta aktivt för att säkerställa fossilfria transporter i alla verksamheter, och även i de upphandlade verksamheterna. För fordon som kan köras på flera olika drivmedel ska det fossilfria alternativet väljas. Drivmedelspolicyen ämnar se maximal kostnadseffektiv klimatnytta, och

medger möjlighet till anpassning efter verksamheternas behov. Drivmedel som godkänns som fossilfria är el, biogas, förnybar diesel och även vätgas eller liknande drivmedel. Fossila drivmedel får enbart användas i undantagsfall och i samråd med Region Gotland. För drivmedelsanvändning i upphandlad entreprenad används trappan under rubrik **3.1.2** i detta dokument.

Befintlig utrustning som har bensinmotorer, exempelvis arbetsmaskiner, motorsågar, mindre gräsklippare eller andra likvärdiga maskiner ska använda alkylat-bensin. Utöver ovan listade drivmedel är det även tillåtet att använda vätgas. För samtliga fordon ska fordonet även vara typgodkänt för aktuellt drivmedel.

3.1.2 Krav avseende klimatpåverkan från drivmedel till personbilar, lätta och tunga fordon, arbetsmaskiner

För samtliga fordon ska nedanstående krav användas i upphandlingen. Kravet gäller för entreprenörens fordon och maskiner som används i upphandlad verksamhet. Undantag kan godkännas i särskilda fall efter samråd med beställaren.

Tunga fordon, arbetsmaskiner

- minst 30 % av energianvändningen bestå av fossilfritt bränsle vid entreprenadens start
- minst 50 % av energianvändningen bestå av fossilfritt bränsle 1 januari 2025
- 80 % av energianvändningen bestå av fossilfritt bränsle 1 januari 2030

Personbilar och lätta fordon

- minst 50 % av energianvändningen bestå av fossilfritt bränsle vid entreprenadens start
- minst 60 % av energianvändningen bestå av fossilfritt bränsle 1 januari 2025
- 90 % av energianvändningen bestå av fossilfritt bränsle 1 januari 2030

Trappan visar hur stor andel av entreprenörens totala drivmedelsanvändning i respektive entreprenad som det förnybara bränslet ska utgöra, senast det angivna datumet. Datumen gäller oavsett när avtalet slöts (avtal slutna innan riktlinjens antagande är exkluderade). Kravet gäller sammanräknat över alla fordon/maskiner och per kontraktår och som används för uppdraget/entreprenaden. Om uppdraget löper på kortare tid än ett år gäller det sammantaget för hela arbetstiden.

Uppföljning

Entreprenören ska på beställarens begäran kunna redovisa de mängder och kvantiteter av el och drivmedel som använts under det senaste kalenderåret.

Entreprenören ska på begäran kunna styrka att mängder och kvantiteter av el och drivmedel är korrekt redovisade. Vid startmöte för entreprenaden ska parterna diskutera önskat uppföljningssätt. Exempel på uppföljningssätt kan vara:

- eventuella avtal på biogas, grön el och biodiesel HVO100
- fakturor som kan påvisa att fordonen tankas förnybart
- fordonsförteckning innehållande registreringsnummer där det framgår vilket drivmedel fordonet drivs på

Förslag till verifikat för drivmedel

Använda drivmedel som berörs av kravet ska dokumenteras och vid anmodan kunna redovisas. Kvitto/faktura över drivmedelsinköp ska vid begäran kunna överlämnas till B.

Avvikelse från kravet anses föreligga om t. ex:

- Drivmedel som inte uppfyller kraven används inom entreprenaden.
- Avsaknad av en dokumenterad redovisning enligt kravet.

3.1.3 Smörjfetter

Smörjfetter som används inom ramen för uppdraget ska uppfylla följande krav och kriterier: Smörjfetter ska vara miljöanpassade, och uppfylla krav enligt provningsmetoder fastställda i SS (15 54 70) där så är tekniskt möjligt. Lista över miljögodkända smörjfetter finns på: www.sp.se/km/grease. Om ett tidigare godkänt smörjfett tas bort från SPS-lista får detta smörjfett användas under en övergångsperiod om 6 månader. Hydraulvätskor som används ska uppfylla miljöegenskapskraven i Svensk Standard SS 155434.

3.2 Fordon, arbetsredskap och maskiner

3.2.1 Grundkrav för fordon och maskiner

Entreprenören ska ha och tillämpa rutiner för regelbunden och förebyggande kontroll och service av fordon, arbetsmaskiner och andra tekniska anordningar enligt det som maskintillverkaren föreskriver. Kontrollen ska dokumenteras. Alla fordon, arbetsmaskiner och arbetsredskap ska vara utrustade med absorberande material lätt tillgängligt för att vid olyckshändelse förhindra spridning av drivmedels- och oljespill på land eller i vatten. Alla fordon och arbetsmaskiner som ska användas i entreprenaden får inte vara äldre än 12 år.

- **Personbilar**
Personbilar ska uppfylla Euroklass 6 eller senare Euro-krav.
- **Lätta fordon**
Lätta fordon ska uppfylla Euroklass 6 eller senare Euro-krav.
- **Tunga fordon**
Tunga fordon ska uppfylla Euroklass 6 eller senare Euro-krav. Tunga fordon som för sin uppgift på arbetsplatsen drivs med el, och använder förbränningsmotor för sin förflyttning/framdrift ska uppfylla Euro 4. Fordonets förbränningsmotor får i sådant fall inte användas under arbete eller för att framställa el.
- **Arbetsmaskiner**
Motorerna i arbetsmaskiner som omfattas av EU:s regelverk (direktiv 97/68/EG samt förordning 1998:1709) ska uppfylla Steg IV eller senare Steg-krav.
Motorerna i arbetsmaskiner som inte omfattas av EU:s regelverk ska vara högst 6 år gamla, tillverkningsåret oräknat.
Arbetsmaskiner som för sin uppgift drivs med el, och använder förbränningsmotor för sin förflyttning/framdrift får inte vara äldre än 9 år, tillverkningsåret oräknat.
Arbetsmaskinens förbränningsmotor får i sådant fall ej användas under arbete eller för att framställa el.

3.2.2 Krav på arbetsmaskiner som genomgått motorbyte eller uppgraderats

Arbetsmaskiner där motorbyte eller uppgradering skett till följande utsläppsklasser får användas till och med angivet årtal.

Motoreffekt, kW	Steg IIIA Grundkrav, år	Steg IIIB Grundkrav, år
P<8	-	-
8≤P<19	-	-
19≤P<37	2030	-
37≤P<56	2024	2030
56≤P<75	2023	2026
75≤P<130	2023	2026
130≤P≤560	-	2026
P>560	-	-

Kraven enligt ovan omfattar inte tunga tvåvägsarbetsmaskiner, spårgående arbetsmaskiner, väghyvlar och arbetsmaskiner för tankbeläggning.

Förslag till verifikat för fordon och arbetsmaskiner

Använda lätta fordon, som berörs av kraven, ska dokumenteras och vid anmodan kunna redovisas i en förteckning (fordonstyp, märke, modell, registreringsnummer och utsläppsklass (Euroklass)) enligt i exempelvis Excelformat.

Avvikelse från kravet anses föreligga om t. ex

- Fordon som inte uppfyller kontraktsvillkoret påträffas.
- Avsaknad av en dokumenterad redovisning enligt kravet.

3.2.3 Handhållna maskiner

Andelen, räknat i antal, batteridrivna handmaskiner likt paddor/vibratorer, manuella cementblandare, motorsågar, bormaskiner, stängsågar, häcksaxar, lövblås och trimmers för uppdragets genomförande ska:

- minst 30 % av energianvändningen bestå av fossilfritt bränsle vid entreprenadens start
- minst 50 % av energianvändningen bestå av fossilfritt bränsle 1 januari 2025
- 70 % av energianvändningen bestå av fossilfritt bränsle 1 januari 2030

3.3 Renhållning, avfall och återbruk

3.3.1 Renhållning

Entreprenören ska hålla gata, väg och dylikt som ligger utanför arbetsområdet ren från av honom orsakad nedskräpning, spill och dylikt. Spillvatten med lera, betong eller kemikalier får inte avledas till dagvattenbrunn. Entreprenören är skyldig att tillse att lämplig reningsutrustning används.

3.3.2 Avfall- och återbruksplan

Entreprenören ansvarar för att avfall hanteras enligt gällande lagar, förordningar och föreskrifter från tillsynsmyndigheter. Om osäkerhet råder över hur avfallet ska klassas och omhändertas ska beställaren kontaktas.

Entreprenören ska redovisa en avfallsplan som en del av sin miljöplan. Entreprenören ska i miljöplanen också redogöra för möjligheterna av att återbruka material.

Plan för hantering av restprodukter samt källsortering, speciellt hanteringen av farligt avfall, ska beaktas. En avfallshanteringsplanen ska minst innehålla:

- a. Uppgifter om hur material och komponenter kan återbrukas, återvinnas eller användas för energiproduktion.
- b. Uppgifter om hur avfall hanteras och förvaras så att spill till miljön undviks. Förebyggande åtgärder för miljörisker vid omhändertagande av avfall ska redovisas
- c. Logistik och rutiner för avfallshantering, källsortering och uppdelning i fraktioner samt för att bedömda avfallsmängder.
- d. Redogörelse för hanteringen av överskottsmassor och schaktmassor.

Vid bortforsling och tippning ska kontakt tas med Region Gotlands renhållare. Tippavgifter bekostas av entreprenören. Källsortering ska ske i de fraktioner som gäller i enlighet med Region Gotlands renhållningsordning. Schaktmassor ska separeras från miljöfarligt avfall. Miljöfarligt avfall ska köras till avsedd deponi.

För avfall gäller att:

- a. Uppkomst av avfall ska i möjligaste mån förhindras och material och varor ska istället återanvändas i så stor utsträckning som möjligt för att förhindra onödig användning av resurser.
- b. Avfall som inte kan återanvändas ska källsorteras.
- c. Avfall hanteras och förvaras så att spill till miljön undviks.
- d. Det är säkerställt att transportörer och mottagare av avfall har vederbörliga tillstånd
- e. Journalföring sker för farligt avfall, inklusive avfallslag (avfallskod), mängder, transportör och mottagare
- f. Att transportdokument för farligt avfall sparas. Miljöfarligt avfall eller dylikt ska lämnas till anläggning med erforderligt tillstånd.
- g. Befintliga sop- och avfallsutrymmen i fastighet får inte användas utan godkännande från beställaren.

3.4 Varor från entreprenören – kemiska produkter och farliga ämnen

3.4.1 Krav gällande kemiska produkter och innehåll av farliga ämnen i material och varor

Entreprenören ansvarar för att kemiska produkter och farliga ämnen i och inbyggda i material och varor uppfyller kraven nedan innan de används i entreprenaden.

Entreprenören ska tillämpa miljöbalkens produktvalsprincip vid val och användning av kemiska produkter, farliga ämnen, material och varor:

1. Kemiska produkter antas direkt vara godkända att använda om:
 - De uppfyller BASTA:s egenskapskriterier (www.bastaonline.se)

- Om det inte är möjligt att uppfylla BASTA:s egenskapskriterier, eller motsvarande kriterier för andra nedanstående bedömningssystem se ovan, får material och varor som klarar BETA:s egenskapskriterier användas. (www.bastaonline.se.)
- De uppfyller kriterierna för miljömärkningen Bra Miljöval, Svanen eller EU-blomman.
- De bedöms som A, B eller C+ enligt Sunda Hus kriterier (www.sundahus.se)
- De bedöms som rekommenderade eller accepterade enligt Byggvarubedömningens kriterier (www.byggvarubedomningen.se)

2. Kemiska produkter får inte användas om de innehåller ämnen:

- På Trafikverkets förbudslista i halter lika med eller över respektive ämnes egenskapskriterier: ([Förbudslista](#))
- Som uppfyller kriterierna för utfasningsämne eller prioriterat riskminskningsämne enligt Kemikalieinspektionens Prioriteringsguide: (<https://www.kemi.se/prioguiden/start/prios-kriterier-for-utfasningsamnen-och-prioriterade-riskminskningsamnen>)

Beställaren beslutar om vilka kemiska produkter som kan komma att undantas från kravet. I de fall entreprenören behöver använda en kemisk produkt som inte uppfyller ovan krav ska:

- Entreprenören skicka en ansökan till beställaren.
- Beställaren ska godkänna användningen av kemiska produkten skriftligt.
- Entreprenören ska genomföra en dokumenterad produktvalsanalys samt en riskanalys innan produkten får användas. Analysen ska lämnas till avtalsansvarig för godkännande innan användning.

BASTA, Sunda Hus och Byggvarubedömningen har webbaserade verktyg med förteckningar över miljöbedömda varor och produkter. Entreprenören står för eventuella licenskostnader. Säkerhetsdatablad ska finnas tillgängliga för samtliga kemiska produkter som används inom entreprenaden. Säkerhetsdatabladsen ska finnas tillgängliga på varje enskild arbetsplats och vara max tre (3) år gamla. Entreprenören ska hålla en förteckning och vid anmodan kunna redovisa de kemiska produkter som används, med namn, faroklass, mängd samt grupp enligt i ett av beställaren anvisat format. Detta gäller även genomförda produktvalsanalyser, farobedömningar och riskanalyser. Förteckning över inbyggda kemiska produkter ska ingå i projektets slutdokumentation.

3.4.2 Växtskyddsmedel och biocider

Entreprenören ska i entreprenaden använda sig av icke-kemiska metoder istället för användning av kemiska växtskyddsmedel eller kemiska biocider. Beställaren beslutar om vilka kemiska växtskyddsmedel och kemiska biocider som kan komma att undantas från kravet.

3.4.3 Krav avseende klimatpåverkan

Material som används i entreprenaden ska uppfylla nedan i tabell angivna krav på miljöprestanda och miljövarudeklaration. Kraven kommer från Trafikverkets kriterier.

Material	Grundkrav från och med 2020
Armeringsstål vid tillverkning (A1-A3)	≤ 0,75 kg CO ₂ /kg stål

Konstruktionsstål vid tillverkning (A1-A3)	Krav på miljövarudeklaration typ III (EPD) för väg- och broräckan inklusive vajerräckan, pålar och spont samt rostfria konstruktionsstålprodukter
Betong (A1-A3) ^{2,3 2}	<p>≤ 0,70 kg CO₂/kg, alternativt</p> <p>Entreprenören ska vid anmodan kunna redovisa certifierade miljövarudeklarationer typ III (EPD) för den anläggningsbetong som använts inom entreprenaden. Minskning av klimatpåverkan från betongen med 25% jämfört med utgångsvärde där hela bevisbördan är hos betongtillverkare/entreprenör. Utgångsnivån för föreskriven betong ska utgå från exponeringsklass och hållfasthet, och den cementtyp som tillåts.</p>

Redovisningskrav

Entreprenören ska hålla en förteckning och vid anmodan kunna redovisa de material och varor som byggs in, med namn, mängd samt grupp enligt Trafikverkets kriterier enligt i ett av beställaren anvisat format. Detta gäller även genomförda produktvalsanalyser och riskanalyser. Förteckningen ska ingå i projektets slutdokumentation.

Avvikelse från kravet anses föreligga om:

- Material och varor som inte uppfyller angivna krav och kriterier påträffas.
- Entreprenören saknar en dokumenterad produktvalsanalys eller riskanalys när så krävs.
- Material och varor används utan att särskilt tilldelade villkor uppfylls.
- Entreprenören saknar en dokumenterad förteckning över de material och varor som används

3.5 Gröna värden

3.5.1 Skydd av vegetation

Entreprenören ska välja arbetsmetoder, maskiner och redskap så att inte skador vållas på växter och mark som ska bevaras. Entreprenören är ansvarig för att bedriva sin verksamhet i enlighet med gällande lagstiftning, exempelvis gällande skyddade områden, fridlysta arter, särskilt skyddsvärda träd och vattenverksamhet. Skadas växter/träd som ska bevaras utmätas vite enligt Alnarspsmodellen.

3.5.2 Invasiva arter

Invasiva arter ska bekämpas. Entreprenören ska förhindra spridning av invasiva arter, särskilt vid masshantering, schaktning och transport samt vid anläggning och skötsel av grönstrukturer. Entreprenören ska ha kunskap om hanteringen av invasiva arter. Om invasiva arter upptäcks vid genomförande ska entreprenören kontakta Region Gotlands regionekolog innan fortsatt åtgärd, för överenskommelse om lämplig hantering. Arter som enligt Artdatabanken har en högre risk för invasivitet än låg ska inte användas, undantag kan göras för arter som redan är vanligt förekommande i Gotlands serviceorter. Vid frågor kontaktas regionekolog eller motsvarande funktion inom Region Gotland för dialog och avvägande.

². Kustområden och områden som uttryckligen kräver betong framtagna för korrosiv miljö är undantagna från detta krav.

³. Kraven avser inte färdiga betongprodukter. Krav på dessa kan tillkomma.

3.6 Övriga miljökrav

Om entreprenören misstänker eller får kännedom om miljöskada eller om förorenade områden/byggnad/mark påträffas ska samhällsbyggnadsförvaltningens miljö- och hälsanhet och beställaren kontaktas. Arbetet ska stoppas tills entreprenören får instruktioner innan arbetet får fortsättas.

Entreprenören ska uppfylla följande krav vid entreprenadens start:

- Grumling och förorening av vatten ska förhindras och åtgärdas.
- Entreprenören ska förhindra att dammspridning uppstår. Dammskydd ska användas då det finns risk för att dammspridning ska uppstå. Dammskydd ska utföras med vatten och dammskyddsmedel som inte ger en negativ påverkan på miljön.